

Asia: VN/14657/2025-STM-56

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Uudenmaan elinvoimakeskus kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitykseen laiksi lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta.

Uudenmaan elinvoimakeskus pitää hallituksen esityksen keskeisiä tavoitteita eli hiljattain maahan tulleiden pienten lasten vanhempien nykyistä nopeampaa kotoutumista ja työllistymistä sekä lasten yhteiskuntaan integroitumista ja kotimaisen kielen oppimista perusteltuina ja hyvinä tavoitteina, mutta ei kannata kolmen vuoden asumisaikavaatimuksen asettamista kotihoidontuen saamisen edellytykseksi.

Hallituksen esityksen yhtenä tavoitteena on pienten lasten vanhempien ohjautuminen työmarkkinoille. Esityksen perusteluissa kuitenkin todetaan, että esitetyn lakimuutoksen työllisyysvaikutukset arvioidaan vähäisiksi. Työllistymiseen vaikuttavat työelämän syrjivät asenteet sekä maahan muuttaneiden omat arvot ja asenteet. E2 Tutkimuksen tekemässä selvityksessä somaliäitien kokemuksista nousi esiin, että joissakin väestöryhmissä lasten kotihoitoa arvostetaan vahvasti ja julkiseen varhaiskasvatukseen saatetaan suhtautua osin varauksella.

Onkin huomattavaa, että aikaisemmat yritykset rahallisista kannusteista lasten varhaiskasvatusasteen lisäämiseksi eivät ole tuoneet merkittäviä tuloksia. Esimerkiksi Helsingissä tehty kokeilu kotihoidontuen kuntalisän poistosta ei kasvattanut varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrää. Muun muassa tästä esimerkistä ja tutkimustiedosta onkin pääteltävissä, että rahallisten kannustimien sijaan parhaat tulokset saavutetaan muilla toimilla, kuten oikea-aikaisen ja luotettavan tiedon lisäämisellä ja viranomaisluottamuksen kasvattamisella. Ratkaisuksi on koordinoimissamme verkostoissa esimerkiksi ehdotettu yhdessä erikielisten yhteisöjen kanssa suunniteltua kampanjaa, joka lisäisi tietoa julkisista palveluista maahan muuttaneille omakielisesti sosiaalisen median kanavia

ja yhteisöjen aktiivisia jäseniä hyödyntäen. Erityisesti naisten työllistymisen mahdollistaminen nykyistä joustavammilla osa-aikatyön ja lastenhoidon järjestelyillä vaikuttaisi myönteisesti sekä naisten työllisyysasteeseen että lasten määrään varhaiskasvatuksen piirissä. Monissa muissa Pohjoismaissa työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen näyttäisi olevan joustavampaa esimerkiksi siten, että osa-aikatyö on yleisempää kuin Suomessa (muun muassa OECD Family Database (2023)). Myös digitaitoihin panostaminen on tärkeää.

Toisen OECD:n tutkimuksen (Indicators of Immigrant Integration 2023: Settling In) mukaan kotoutumista edistävien toimien pakollisuus voi heikentää motivaatiota ja luoda vastareaktioita sekä maahan muuttaneiden että Suomessa syntyneiden keskuudessa. Tutkimuksessa havaittiin, että huolimatta pakottavista toimista maahan muuttaneet – erityisesti EU:n ulkopuolelta tulevat – olivat edelleen muuta väestöä heikommassa asemassa esimerkiksi koulutuksessa ja työllistymisessä. Vieraskielisten työllistymistä ja osallisuutta eli kotoutumista voidaan edistää parantamalla yhteiskunnan vastaanottavuutta ja eri väestöryhmien välistä sosiaalista vuorovaikutusta sekä mahdollistamalla tulijoiden yhteiskunnallista osallisuutta. Mikäli työelämän vastaanottavuutta ei onnistuta vahvistamaan, parhaatkaan kotoutumista tukevat palvelut eivät ole riittäviä.

Esityksen mukainen asumisaikavaatimus asettaisi Suomessa laillisesti asuvat henkilöt eriarvoiseen asemaan kohdistuen kolmansista maista tuleviin henkilöihin – myös Suomen kipeästi tarvitsemiin erityisosaajiin sekä Suomen kansalaisiin. Erialaisten sosiaaliturvan muotojen, kuten kotihoidontuen, tulisi olla universaaleja etuuksia ja saatavilla kaikille laillisesti maassa asuville samoilla periaatteilla. Todellisuudessa eläminen maksaa myös äskettäin EU:n ulkopuolelta maahan muuttaneelle kielitaidottomalle henkilölle saman verran kuin EU:n alueelta muuttaneelle. Eriarvoisuus etuuksissa voi aiheuttaa epäoikeudenmukaisuuden kokemusta, joka puolestaan voi vaikuttaa heikentävästi hyviin väestösuhteisiin ja rapauttaa luottamusta yhteiskuntaan sekä lisätä turvattomuutta.

Esitetyt muutokset ovat ongelmallisia myös tasa-arvon näkökulmasta, koska niiden vaikutukset kohdistuisivat toteutuessaan ensisijaisesti naisiin ja lapsiin. Ne lisäisivät myös riskiä sille, että kaikkein haavoittuvammassa asemassa olevat kolmansista maista saapuvat naiset jäisivät kotiin hoitamaan lapsiaan ilman kotihoidontukea, mikä voisi vaikuttaa lapsiperheköyhyyden ja syrjäytymisen lisääntymiseen. Pitkän aikavälin sosiaaliset vaikutukset ja kustannukset voivat tulla yhteiskunnalle hyvin kalliiksi puhumattakaan inhimillisestä näkökulmasta.

Uudenmaan elinvoimakeskus haluaa esittää huolensa siitä, että tässä esityksessä, esityksessä kotoutumislain muuttamiseksi (VN/33963/2024) ja esitysluonnoksessa laeiksi yleistukilain, kotoutumisen edistämisestä annetun lain sekä yleisistä kielitutkinnoista annetun lain muuttamisesta (VN/7747/2024) ehdotetut muutokset lakeihin lisäävät hallinnollista työtä ja aiheuttavat lisäkustannuksia hallitusohjelmaan kirjatun norminpurkuperiaatteen ja säästötavoitteiden vastaisesti.

Asumisaikaan perustuvat erilliset vaatimukset kotihoidontuen saamiseksi lisäävät merkittävästi viranomaisten hallinnollista työtä ja järjestelmän monimutkaisuutta. Esimerkiksi KELAlle ehdotettu kolmen vuoden asumishistorian selvittäminen muista EU- ja ETA-maista sekä Sveitsistä on työlästä jollei mahdotonta. Esitys lisäisi myös työvoimaviranomaisten työtä ja toteutuessaan vaatisi lisäresursointia, jota ei ole esitetty.

Huomionarvoista on myös se, että osa kotihoidon tukea saaneista kotivanhemmista päätyisi kuntien sakkolistalle pitkittyneen työttömyystilanteensa vuoksi lisäten kuntien menoja. Jos taas varhaiskasvatusaste nousisi esityksessä tehdyn laskelman mukaisesti, tarkoittaisi tämä puolestaan kasvaneita menoja kunnille varhaiskasvatuksen puolella.

Mattila Minna

Uudenmaan elinvoimakeskus - Työllisyys ja kotoutuminen -yksikkö